

Sygn. akt I ACa 155/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 września 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Mieczysław Brzdąk
Sędziowie :	SA Lucyna Świdierska-Pilis (spr.) SO del. Aneta Pieczyrak-Pisulińska
Protokolant :	Agnieszka Szymocha

po rozpoznaniu w dniu 20 września 2017 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa B. S., J. i E. B. (1), K. D., M. S., K. S. oraz A. Ś.

przeciwko Spółce (...) Spółce Akcyjnej w B.

o naprawienie szkody górniczej

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 6 października 2016 r., sygn. akt II C 492/16

1) oddala apelację;

2) zasądza od pozwanej na rzecz powodów: B. S., J. i E. B. (1), K. D., M. S., K. S. oraz A. Ś. po 8 100 (osiem tysięcy sto) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO del. Aneta Pieczyrak-Pisulińska	SSA Mieczysław Brzdąk	SSA Lucyna Świdierska-Pilis
-------------------------------------	-----------------------	-----------------------------

I ACa 155)17

UZASADNIENIE

Powodowie B. S., K. D., J. B., E. B. (1), M. S., K. S., po ostatecznym sprecyzowaniu żądań, wnosili o zasądzenie na rzecz B. S. kwoty 303.941,83 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu, na rzecz K. D. kwoty

303.788,42 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu, na rzecz J. B. oraz E. B. (1) kwoty 312.255,13 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu, na rzecz M. S. kwoty 295.248,13 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu oraz na rzecz K. S. kwoty 294.708,13 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu, a w przypadku uznania, iż nie zachodzą przesłanki do zasądzenia odszkodowania zobowiązanie pozwanej do przywrócenia nieruchomości do stanu poprzedniego. Żądane kwoty pieniężne obejmują wartości rynkowe nieruchomości lokalowych powodów oraz koszt rozbiórki obiektu.

Powódka A. Ś., której sprawę połączono do łącznego prowadzenia, w pozwie skierowanym przeciwko (...) SA w K., po ostatecznym sprecyzowaniu żądania, wносиła o zasądzenie kwoty 224.987 zł z odsetkami ustawowymi od dnia doręczenia pozwu oraz o zasądzenie kosztów procesu.

Pozwana (...) Spółka Akcyjna w K. wносиła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu swego stanowiska, zarzuciła brak legitymacji czynnej po stronie powodów, a z ostrożności procesowej kwestionowała też wysokość żadanego odszkodowania pieniężnego.

Pismem z dnia 1 czerwca 2015 r. pozwana podała, że aktem notarialnym z dnia 8 maja 2015 r. pozwana (...) SA w K. nieodpłatnie zbyła na rzecz Spółki (...) SA w B. Kopalnię (...), będącą wyodrębnioną jednostką organizacyjną prowadzącą zakład górniczy.

Wyrokiem z dnia 18 czerwca 2015 r. Sąd Okręgowy w Katowicach zasądził od pozwanej na rzecz B. S. kwotę 258 009 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 czerwca 2015 r. oraz kwotę 7 200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego; zasądził od pozwanej na rzecz K. D. kwotę 250 787 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 czerwca 2015 r. oraz kwotę 7 200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego; zasądził od pozwanej na rzecz powodów J. B. i E. B. (1) solidarnie kwotę 262 789 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 czerwca 2015 r. oraz kwotę 7 200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego; zasądził od pozwanej na rzecz M. S. kwotę 245 782 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 czerwca 2015 r. oraz kwotę 7 200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego; zasądził od pozwanej na rzecz powoda K. S. kwotę 245 242 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 czerwca 2015 r. oraz kwotę 7 200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego; oddalił powództwa w pozostałym zakresie i nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 69 478,90 zł tytułem kosztów sądowych. Tym samym wyrokiem w sprawie z powództwa A. S. Sąd Okręgowy w Katowicach zasądził od pozwanej na rzecz A. S. kwotę 224 987 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11 czerwca 2015 r. oraz kwotę 7 217 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego i oddalił powództwo w pozostałym zakresie.

W wyniku apelacji wniesionej przez pozwaną (...) SA w K. Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 26 kwietnia 2016 r. uchylił wyrok Sądu Okręgowego z dnia 18 czerwca 2015 r. w punktach zasądających należność na rzecz powodów oraz co do kosztów procesu, znosząc postępowanie w zakresie rozpraw z dnia 19 maja 2015 roku oraz 11 czerwca 2015 r. i sprawę w tym zakresie przekazał temuż Sądowi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

W motywach swojego orzeczenia Sąd Apelacyjny wskazał że apelacja pozwanej winna odnieść skutek, bowiem w sprawie zachodzi nieważność postępowania, związana z pozbawieniem Spółki (...) SA w B. możliwości obrony swoich praw przed Sądem pierwszej instancji. Podał, iż zgodnie z treścią art. 8a ust 1 i 8c ust 2 o funkcjonowaniu górnictwa (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r., poz. 410, dalej: ustawa o funkcjonowaniu górnictwa), przedsiębiorstwo górnicze może przed dniem 1 stycznia 2019 r. zbyć nieodpłatnie na rzecz przedsiębiorstwa, o którym mowa w art. 8 ust. 1 (przedsiębiorstwa górniczego, którego podstawowym przedmiotem działalności jest prowadzenie likwidacji kopalni, zabezpieczenie kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym, w trakcie i po zakończeniu likwidacji kopalni, zagospodarowywanie majątku likwidowanej kopalni, zbędnego majątku przedsiębiorstwa górniczego, tworzenie nowych miejsc pracy, w szczególności dla pracowników likwidowanej kopalni, wykonuje te czynności z dotacji budżetowej oraz innych źródeł finansowania, jeżeli likwidację tej kopalni rozpoczęto przed dniem 1 stycznia 2019 r.), kopalnię, zakład górniczy lub jego oznaczoną część, prowadzące wydobywanie węgla kamiennego lub roboty górnicze, w celu przeprowadzenia ich likwidacji. Z dniem nabycia mienia, o którym

mowa w art. 8a ust. 1, przedsiębiorstwo, o którym mowa w art. 8 ust. 1, przejmuje zobowiązania z tytułu szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego, w tym szkód powstałych w wyniku reaktywacji starych zrobów. Analiza przedstawionych norm prowadzi do wniosku, że stanowią one *lex specialis* w stosunku do art. 55⁴ kc stanowiącego o solidarnej odpowiedzialności zbywcy i nabywcy przedsiębiorstwa za zobowiązania związane z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa. Skoro przepis ustawowy – art. 8c ust 2 zdanie pierwsze ustawy o funkcjonowaniu górnictwa – wskazuje na przejście zobowiązań z tytułu szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego przez przedsiębiorstwo, o którym mowa w art. 8 ust 1 tejże ustawy, to można stwierdzić, że następstwo to ma charakter ogólnej sukcesji procesowej i podmiot przejmujący zobowiązania, jako ogólny następca procesowy, wstępuje do procesu i nie wymaga to zgody strony przeciwnej. W związku z tym, po nieodpłatnym zbyciu w dniu 8 maja 2015 r. przez (...) SA w K. na rzecz Spółki (...) SA w B. Kopalni (...), Spółka (...) SA winna wstąpić do procesu jako ogólny sukcesor prawny (...) SA w K. w zakresie szkód spowodowanych ruchem zakładu górniczego, w tym szkód wyrządzonych powodom. Od daty zbycia przedsiębiorstwa - z mocy samego prawa - stroną pozwaną w niniejszym procesie winna być Spółka (...) SA w B.. Powoduje to przyjęcie, że spółka ta – zakresie rozpraw z dnia 19 maja 2015 r. i 11 czerwca 2015 r. – pozbawiona była możliwości działania przed Sądem pierwszej instancji, co skutkuje nieważnością postępowania.

W wytycznych Sąd Apelacyjny wskazał, by przy ponownym rozpoznaniu sprawy przeprowadził Sąd postępowanie przy udziale Spółki (...) SA w B., jako strony pozwanej. Nakazał też przeprowadzenie dopuszczonego przez Sąd Apelacyjny dowodu z uzupełniającej ustnej opinii biegłego J. K. na okoliczność możliwości dokonania restytucji naturalnej budynku powodów. W sprawie zastosowanie bowiem ma art. 95 ust. 1 uprzednio obowiązującej ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. - Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. nr 27 poz. 96 ze zm.) stanowiący, że tylko wtedy gdy nie jest możliwe przywrócenie stanu poprzedniego lub koszty tego przywrócenia rażąco przekraczałyby wielkość poniesionej szkody, naprawienie szkody następuje przez zapłatę odszkodowania.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Katowicach zasądził od pozwanej Spółki (...) SA w B. na rzecz powoda B. S. kwotę 258 009 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 11 czerwca 2015 r. oraz kwotę 12 600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu; zasądził od pozwanej Spółki (...) SA w B. na rzecz powódki K. D. kwotę 250 787 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 11 czerwca 2015 r. oraz kwotę 12 600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu; zasądził od pozwanej Spółki (...) SA w B. na rzecz powodów J. B. i E. B. (1) solidarnie kwotę 262 789 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 11 czerwca 2015 r. oraz kwotę 12 600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu; zasądził od pozwanej Spółki (...) SA w B. na rzecz powódki M. S. kwotę 245 782 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 11 czerwca 2015 r. oraz kwotę 12 600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu; zasądził od pozwanej Spółki (...) SA w B. na rzecz powódki K. S. kwotę 245 242 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 11 czerwca 2015 r. oraz kwotę 12 600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu; nakazał pobrać od pozwanej Spółki (...) SA w B. na rzecz Skarbu Państwa kwotę 69 478,90 zł tytułem kosztów sądowych i zasądził od pozwanej Spółki (...) SA w B. na rzecz powódki A. Ś. kwotę 224 987 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 11 czerwca 2015 r. oraz kwotę 12 617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że powodowie są właścicielami nieruchomości lokalowych położonych w budynku przy ulicy (...) w B. o numerach(...), (...), (...), (...),(...) i (...). W nieruchomości tej znajduje się 7 stanowiących odrębną własność lokali. Budynek położony w B. przy ulicy (...) był w przeszłości poddany ujemnym wpływom związanym z prowadzoną eksploatacją górniczą. Jest to budynek murowany powiązany konstrukcyjnie ścianami z przylegającym poprzecznie budynkiem nr (...) o zróżnicowanej wysokości 3 i 4 kondygnacyjny podpiwniczony. W dniu 14 czerwca 2011 roku Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w B. wydał decyzję nr (...)nakazującą Wspólnocie Mieszkaniowej budynku przy ulicy (...) wykonanie czynności wymienionych w ekspertyzie konstrukcyjno-budowlanej stanu technicznego opracowanej w maju 2011 r. przez rzeczoznawcę budowlanego W. P.. Z uzasadnienia w/w decyzji wynika, że w budynku występują uszkodzenia które stanowią zagrożenie konstrukcji oraz zagrożenie bezpiecznego użytkowania budynku spowodowane eksploatacją górniczą. We wrześniu 2012 roku w nieruchomości nastąpił nieprzewidywany wzrost uszkodzeń 8 października 2012 roku. Na zlecenie Zakładu (...) spółki z o.o. w kwietniu 2013 roku został opracowana przez Politechnikę (...) ekspertyza budowlano-górnicza w zakresie zabezpieczenia budynku nr (...) przy ulicy (...) przed ujemnymi wpływami eksploatacji górniczej wynikających z tej opinii wynika, że budynek nie posiada odporności dostatecznej do przenoszenia wpływów górniczych na poziomie II kategorii,

odporność dynamiczna konstrukcji jest również niska. Jako główne zabezpieczenie budynku zaproponowano podział bryły budynku na cztery części poprzez wykonanie trzech dylatacji, a jako uzupełnienie sposobu zabezpieczenia zaproponowano założenie kotew i obwodowej opaski żelbetowej. Analiza charakteru występujących uszkodzeń pozwala na stwierdzenie, że są to szkody typowe dla terenów górniczych i jednocześnie nie występują inne przyczyny, które mogłyby je spowodować. W lokalu nr (...) szkody górnicze występują jako: ukośne spękania murów podokiennych silne spękania ścian wewnętrznej ściany podłużnej silne spękania ścian wewnętrznych poprzecznych spękania ścian w rejonie nadproży drzwiowych wewnętrznych spękania okładziny ściennej z płytek ceramicznych deformacji stolarki otworowej spękania tynków na przewodach kominowych; w lokalu nr (...): ukośne spękania murów podokiennych silne spękania ścian wewnętrznej ściany podłużnej silne spękania ścian wewnętrznych poprzecznych spękania ścian w rejonie nadproży drzwiowych wewnętrznych spękania okładziny ściennej z płytek ceramicznych spękania tynków w fasetach deformacji stolarki otworowej ukośne spękania murów podokiennych silne spękania ścian wewnętrznej ściany podłużnej silne spękania ścian wewnętrznych poprzecznych spękania ścian w rejonie nadproży drzwiowych wewnętrznych spękania okładziny ściennej z płytek ceramicznych spękania tynków w fasetach deformacji stolarki otworowej; w lokalu nr (...): ukośne spękania murów podokiennych silne spękania ścian wewnętrznej ściany podłużnej silne spękania ścian wewnętrznych poprzecznych spękania ścian w rejonie nadproży drzwiowych wewnętrznych spękania okładziny ściennej z płytek ceramicznych spękania tynków w fasetach deformacji stolarki otworowej; w lokalu nr (...): ukośne spękania murów podokiennych silne spękania ścian wewnętrznej ściany podłużnej silne spękania ścian wewnętrznych poprzecznych spękania ścian w rejonie nadproży drzwiowych wewnętrznych spękania okładziny ściennej z płytek ceramicznych spękania tynków w fasetach deformacji stolarki otworowej spękanie posadzki z płytek w łazience. Część wspólna obejmuje klatkę schodową piwnice strych i tynki zewnętrzne. I tak w piwnicach szkody górnicze występują w postaci spękania i deformacji posadzek betonowych w piwnicy pionowych pęknięć ścian wewnątrz piwnicy spękania stropów. Na klatce schodowej szkody górnicze występują w postaci silnych pionowych i ukośnych spękań wewnętrznej ściany wewnętrznych i zewnętrznych spękań tynków w fasetach spękań tynków na sufitach deformacji stolarki okiennej spękań posadzki z lastrico na parterze odspojenia od ściany podłużnej oraz deformacji biegów schodowych do poziomu. Na strychu szkody górnicze to pionowe pęknięcia ścian w rejonie naroża południowo – zachodniego gdy idzie natomiast o tynki wewnętrzne szkody górnicze spowodowały silne pionowe i ukośne spękania tynków na wszystkich elewacjach. Wartość wychylenia budynku od pionu to około 10 promil i mieści się w granicach uciążliwości nieodczuwalnej Zakres uszkodzeń konstrukcji budynku jest poważny i zagraża bezpiecznemu jego użytkowaniu Dotyczy to zwłaszcza klatki schodowej, której konstrukcja uległa oddylatowaniu od północnej ściany nośnej, a biegi schodowe w tym rejonie uległy deformacji. Aktualnie zabezpieczenie schodów przez pozwaną jest wyłącznie doraźne i konieczne jest ich naprawa wraz z realizacją elementów zabezpieczeń budynku na szkody górnicze. Kluczowym elementem zabezpieczeń są dylatacje. Ich wykonanie wymusza wykonanie dodatkowych ścian w lokalach mieszkalnych co pociąga za sobą zmniejszenie ich powierzchni. Konieczność wymiany konstrukcji schodów powoduje że korzystanie z wszystkich lokali mieszkalnych będzie niemożliwe. Charakter oraz rozmiar uszkodzeń jest poważny i może powodować zagrożenie w bezpiecznym użytkowaniu obiektu. W szczególności dotyczy to konstrukcji biegów schodowych. Ogólny stan techniczny, pomijając uszkodzenia pochodzenia górniczego, należy określić jako dobry. Żaden z elementów konstrukcji, czy wykończenia nie wykazuje znamion ponadnormatywnego zużycia. Z technicznego punktu widzenia naprawa szkód oraz wykonanie elementów zabezpieczeń jest możliwa. Rozpatrywany budynek należałoby oddzielić od sąsiedniego segmentu a mają one wspólną ścianę Największe uszkodzenia występują właśnie w rejonie styku budynków Żeby budynek skutecznie naprawić to jest tak, żeby zabezpieczyć przed planowaną eksploatacją oraz usunąć istniejące uszkodzenia, należałoby wykonać ścianę dylatacyjną ale kosztem powierzchni użytkowej w tym pasie gdzie budynki się stykają. Nie doprowadzi to jednak do przywrócenia stanu poprzedniego gdy idzie o lokale mieszkalne albowiem spowoduje z uwagi na konieczność postawienia nowych ścian dylatacyjnych zmniejszenie powierzchni mieszkań jak również może spowodować zmianę funkcji części pomieszczeń. Dodatkowo w przypadku postawienia ściany dylatacyjnej w części dotychczasowej klatki schodowej spowoduje to zmniejszenie klatki schodowej która wówczas nie będzie spełniała wymogów z zakresu przepisów przeciwpożarowych jakie są wymagane dla budynków wielomieszkaniowych Wykonanie dylatacji nie jest możliwe bez naruszenia interesu osób trzecich, ponieważ ich najkorzystniejsza lokalizacja wiązać się będzie ze zmniejszeniem powierzchni użytkowej lokali, których właścicielami są zarówno osoby będące stroną procesu jak i osoby nieobjęte procesem. Tu chodzi o interesy osób zamieszkujących sąsiedni budynek. Kolejną

przeszkodą jest konieczność rozebrania i wykonania na nowo konstrukcji schodów dla poziomu drugiego piętra. Pociągnie to za sobą brak możliwości korzystania z wszystkich lokali mieszkalnych przez okres co najmniej kilku miesięcy. Roboty te mogą być wykonane wyłącznie w przypadku uzyskania zgody właścicieli lokali, a także wymagać będą zapewnienia im lokali zastępczych. W trakcie procesu budynek został wyłączony z użytkowania na podstawie decyzji Powiatowego Inspektora nadzoru Budowlanego z dnia 30 kwietnia 2014 roku z uwagi na potwierdzone zagrożenie dla bezpieczeństwa użytkowego związane z występującymi uszkodzeniami elementów konstrukcyjnych budynku. Jak wynika z uzasadnienia decyzji, organ administracyjny dokonał w dniu 19 lutego 2014 roku oględzin nieruchomości po zapoznaniu się z opracowaniami w postaci analizy techniczno-ekonomicznej opłacalności remontu wraz z wyceną lokali. Z uzasadnienia wynika, że uszkodzenia górnicze narastają, a jednocześnie z dostarczonych ekspertyz wynika, że remont nie jest opłacalny. W konsekwencji z uwagi na istniejące zagrożenie koniecznym stało się wydanie decyzji o wyłączeniu z użytkowania całego budynku do czasu podjęcia przez właścicieli decyzji co do dalszych losów budynku wykonania kompleksowego remontu lub jego rozbiórki. Jednocześnie (...) postanowieniem z dnia 7 maja 2014 roku zawiesił postępowanie do czasu zakończenia sprawy cywilnej. Wartość nieruchomości lokalowej wraz ze związaną z tym lokalem ułamkową częścią prawa użytkowania wieczystego gruntu dla lokalu nr (...), którego właścicielem jest powód B. S. wynosi 258 009 zł. Wartość nieruchomości lokalowej oznaczonej nr (...), której właścicielem jest K. D., wraz ze związaną z tym lokalem ułamkową częścią prawa użytkowania wieczystego gruntu wynosi kwotę 250 780 zł. Wartość nieruchomości lokalowej oznaczonej nr (...), której właścicielami są J. B. i E. B. (1), wraz ze związaną z tym lokalem ułamkową częścią prawa użytkowania wieczystego gruntu wynosi kwotę 262 789 zł. Wartość nieruchomości lokalowej oznaczonej nr (...), której właścicielem jest M. S., wraz ze związaną z tym lokalem ułamkową częścią prawa użytkowania wieczystego gruntu wynosi kwotę 245 782 zł. Wartość nieruchomości lokalowej nr (...), której właścicielem jest K. S., wraz ze związaną z tym lokalem ułamkową częścią prawa użytkowania wieczystego gruntu wynosi kwotę 245 242 zł. Wartość nieruchomości lokalowej oznaczonej nr (...) której właścicielem jest A. Ś., wraz ze związaną z tym lokalem ułamkową częścią prawa użytkowania wieczystego gruntu stanowi kwotę 224 987 zł. Przed Sądem Okręgowym w Katowicach, niezależnie od tej sprawy, jest prowadzone postępowanie sygn. akt IIC 336/15. Powódka w tej sprawie to jedna z członków wspólnoty mieszkaniowej, w której mieszczą się lokale których dotyczy niniejszy spór. W toku postępowania w sprawie sygn. akt IIC 336/15 została złożona opinia. Opinia ta jest kwestionowana przez stronę powodową na tyle skutecznie, że został dopuszczony dowód z opinii innego biegłego. Opinia ta będzie dopiero przedmiotem oceny przez Sąd orzekający w tej sprawie.

W ocenie Sądu pierwszej instancji przywrócenie stanu poprzedniego nieruchomości lokalowych stanowiących własność powodów nie jest możliwe, gdyż doprowadziłoby do zmniejszenia powierzchni użytkowej lokali powodów. Dodatkowo wskazał Sąd, że powodowie aby mieć naprawioną szkodę i móc korzystać ze swojej własności muszą mieć możliwość dojścia do swoich lokali. Tymczasem stan klatki schodowej jest tego rodzaju, że doprowadził do wyłączenia budynku z użytkowania, a naprawa klatki schodowej, mając na uwadze treść opinii podstawowej i uzupełniającej, nie jest możliwa. Naprawa przez postawienie ściany dylatacyjnej doprowadzi do takiego zmniejszenia powierzchni klatki, że nie będzie ona spełniać funkcji klatki schodowej i będzie sprzeczna z przepisami ochrony przeciwpożarowej. To, w okolicznościach sprawy, jest wystarczające, by uznać że nie jest możliwe przywrócenie stanu poprzedniego (bo nie będzie przywróceniem do stanu poprzedniego naprawa która zmniejszy powierzchnię użytkową lokali oraz taka której skutkiem będzie to że budynek nie będzie spełniał przepisów z zakresu ochrony przeciwpożarowej) stąd uzasadnione jest naprawienie szkody przez zapłatę odszkodowania.

Od powyższego rozstrzygnięcia apelację złożyła pozwana, wnosząc o jego zmianę i nakazanie pozwanej naprawienia szkody w lokalach mieszkalnych powodów poprzez usunięcie uszkodzeń wskazanych w opinii biegłego sądowego, względnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Katowicach do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

Skarżąca zarzucała:

1) naruszenie przepisów prawa materialnego, a w szczególności art. 94§1 oraz art. 95§ 1 ustawy Prawo geologiczne i górnicze z dnia 4 lutego 1994 r. poprzez bezzasadne odstępianie od zasady restytucji naturalnej i przyznanie powodom jednorazowego odszkodowania pomimo, że przywrócenie stanu poprzedniego jest technicznie możliwe, zwłaszcza że

nie zostało wykazane, by koszt przywrócenia stanu poprzedniego rażąco przewyższał wartość szkody poniesionej przez każdego z powodów;

2) obrazę przepisów prawa procesowego, a w szczególności art. 233 kpc, poprzez dowolną ocenę zebranego materiału dowodowego w zakresie niezbędnym dla ustalenia sposobu naprawienia szkody.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej nie może odnieść skutku.

Sąd pierwszej instancji ustalił prawidłowy, bezsporny zresztą, stan faktyczny, który Sąd Apelacyjny bez zbędnego powielania podziela i przyjmuje za własny.

Istota zarzutów apelacji w zasadzie sprowadza się do rozważania kwestii, czy w danej sytuacji zasadnym jest naprawienie szkody poprzez zapłatę odszkodowania, czy też przez nakazanie restytucji naturalnej; strona pozwana bowiem w apelacji nie kwestionuje już zasady swej odpowiedzialności, ani też i braku legitymacji czynnej po stronie powodów. Tylko zatem gwoli porządku, bowiem prawidłowość stosowania prawa materialnego rozważa sąd odwoławczy z urzędu, wskazać należy, że zasadne są rozważania Sądu pierwszej instancji odnośnie istnienia po stronie powodów legitymacji czynnej.

W tym zakresie Sąd Apelacyjny w całości podziela prawidłowe rozważania prawne Sądu pierwszej instancji. Jak słusznie wskazał ów Sąd w wyniku szkód górniczych zniszczeniu uległa część klatki schodowej i uszkodzone są mieszkania poszczególnych powodów. Nie stanowią one majątku Wspólnoty, a majątek właścicieli poszczególnych lokali objęty szczególną współwłasnością. Prawo do własności tego udziału jest prawem związanym z własnością lokalu. Zgodnie z art. 3 ust. 2 ustawy o własności lokali nieruchomości wspólną stanowi grunt oraz części budynku i urządzenia, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali. Tak więc wymagają naprawy, przedmioty należące nie do Wspólnoty a do współwłaścicieli. To oni ponieśli stratę majątkową i to oni, gdyby nie to że uszkodzenia są pochodzenia górniczego, musieliby gromadzić środki na remont i odbudowę budynku. Sąd Najwyższy w cytowanej przez Sąd pierwszej instancji uchwale z 21 grudnia 2007 r., której nadano moc zasady prawnej (IIICZP 65/07), wyjaśnił iż konsekwencją przyjęcia, że wspólnota mieszkaniowa jest podmiotem stosunków cywilnoprawnych jest możliwość posiadania przez nią majątku odrębnego od majątków właścicieli lokali (majątek własny). W skład tego majątku mogą jednak wejść jedynie prawa i obowiązki związane z gospodarowaniem nieruchomością wspólną, gdyż, jak wskazano, z przepisów ustawy o własności lokali wynika ograniczenie zakresu zdolności prawnej wspólnoty mieszkaniowej. Przepisy tej ustawy pozwalają stwierdzić, że do majątku wspólnoty wchodzi przede wszystkim uiszczane przez właścicieli lokali zaliczki w formie bieżących opłat na pokrycie kosztów zarządu nieruchomością wspólną oraz pożytki i inne dochody z nieruchomości wspólnej. Ponadto w skład majątku wspólnoty mogą wejść prawa wynikające z umów zawieranych przez nią w ramach gospodarowania nieruchomością wspólną. Tak więc dokonując ustalenia czy szkoda wystąpiła w majątku wspólnoty czy współwłaścicieli, konieczne jest za każdym razem ustalenie, co jest przedmiotem szkody i w konsekwencji w czym majątku nastąpiło rzeczywiste uszczuplenie. Szkoda majątkowa, jako kategoria istniejąca obiektywnie nie może równocześnie i w tej samej wysokości obciążać majątku obu podmiotów. Legitymacja czynna zależy więc od tego czym w pozwie uzasadniono roszczenie. Pełnomocnicy powodów wskazali na uszkodzenia poszczególnych lokali i brak możliwości ich użytkowania z uwagi na uszkodzenia klatki schodowej. Wszystko to jednoznacznie przemawia za uszczupleniem majątku współwłaścicieli, a nie Wspólnoty. Powodowie zatem posiadają legitymację procesową czynną do wystąpienia z niniejszymi powództwami.

Kwestia, które prawo materialne należy stosować została prawidłowo ustalona przez Sąd pierwszej instancji.

W uchwale z 22 listopada 2013 r., III CZP 75/13 (nie publ.), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że do spraw o naprawienie szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego, w których zdarzenie wywołujące szkodę, jak i jej powstanie, miały miejsce przed dniem 1 stycznia 2012 r. stosuje się przepisy ustawy prawo geologiczne i górnicze z 1994 r. W motywach tej uchwały Sąd Najwyższy szczegółowo przedstawił racje przemawiające za przytoczonym wyżej poglądem. Sąd Najwyższy stwierdził między innymi, że do podstawowych zasad międzyczasowego prawa prywatnego należy

- wyrażona w art. 3 kc -zasada, że ustawa nie ma mocy wstecznej, chyba że to wynika z jej brzmienia lub celu. Jej przeciwieństwem jest zasada bezpośredniego działania nowej ustawy, a zatem stosowania jej do oceny skutków zdarzeń prawnych, które nastąpiły po jej wejściu w życie. Jeżeli w ustawie brak przepisów przejściowych, to stosunki prawne, do których znajduje ona zastosowanie należy określić przy uwzględnieniu przepisów prawa międzyczasowego, zawartych w art. XXVI do LXIII ustawy z 23 kwietnia 1964 r. - Przepisy wprowadzające kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 94 ze zm.; dalej: „przep. wpraw.”), przypisując podstawowe znaczenie art. XXVI przep. wpraw., z którego wynika, że do stosunków prawnych powstałych przed wejściem w życie kodeksu cywilnego stosuje się przepisy prawa dotychczasowego, z zastrzeżeniem wyjątków zastrzeżonych w dalszych przepisach przechodnich. W odniesieniu do stosunku prawnego zobowiązującego sprawcę czynu niedozwolonego do naprawienia szkody, w doktrynie wypracowana została reguła, wywodzona z art. XLIX § 1 przep. wpraw., że nowa ustawa nie znajduje zastosowania przy ocenie pozytywnych i negatywnych skutków zdarzeń prawnych, które nastąpiły przed jej wejściem w życie. Wyrządzenie szkody czynem niedozwolonym pociąga za sobą powstanie stosunku zobowiązującego osobę odpowiedzialną do naprawienia szkody poszkodowanemu oraz decyduje o treści tego stosunku zobowiązaniowego. Przepis prawny przewidujący, że określone zdarzenie powoduje powstanie stosunku zobowiązaniowego w istocie reguluje w całości skutki tego zdarzenia. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ta reguła jest powszechnie przyjmowana. Z zasady nieretroakcji wynika również założenie, że w razie wątpliwości uznać należy, iż nowy przepis prawny nie ma mocy wstecznej. Wyjątki od stosowania zasady nieretroakcji mogą wynikać z brzmienia nowej ustawy albo jej celu. W świetle przepisów intertemporalnych prawa cywilnego nie ma podstaw do traktowania jako zasady prawa prywatnego stosowania „normy korzystniejszej”, bo rodziłoby to pytanie, w relacji do którego z podmiotów stosunku prawnego tę cechę nowej regulacji prawnej należałoby stwierdzać, tak by nie pozostać w sprzeczności z zasadą ich równości. Z uwagi na to, że zasada *lex retro non agit* jest jednym z istotnych elementów państwa prawa, odstępstwo od niej może mieć miejsce z bardzo ważnych powodów i musi wynikać z samej treści nowych przepisów. Ustawa - prawo geologiczne i górnictwa z 2011 r. weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 r. Ustawodawca nie przewidział w niej przepisów przejściowych, które by miały zastosowanie w stosunkach materialnoprawnych nią regulowanych. Nie ma podstaw do formułowania tezy, że celem ustawodawcy zrealizowanym przez uchwalenie ustawy - prawo geologiczne i górnictwa z 2011 r. było nadanie przepisom regulującym odpowiedzialność za szkody górnictwa mocy wstecznej, w związku z możliwością odniesienia nowych uregulowań do zdarzeń i ich skutków zaistniałych przed dniem jej wejścia w życie. Reasumując powyższe trzeba stwierdzić, że roszczenie powodów podlegało rozpoznaniu na podstawie prawa geologicznego i górnictwa z 1994 r.

Zgodnie z treścią art. 95 ust. 1 tejże ustawy jeżeli nie jest możliwe przywrócenie stanu poprzedniego lub koszty tego przywrócenia rażąco przekraczałyby wielkość poniesionej szkody naprawienie szkody następuje przez zapłatę odszkodowania. Treść przedstawionej normy jest jasna i nie wymaga specjalnej wykładni – odszkodowanie przyznaje się gdy przywrócenie stanu poprzedniego nie jest możliwe i z tego typu sytuacją mamy do czynienia w sprawie. Tu Sąd Apelacyjny zauważa, że w sytuacji, gdy „przywrócenie stanu poprzedniego nie jest możliwe” nie można mieć do czynienia z sytuacją że „koszty tego przywrócenia rażąco przekraczałyby wielkość poniesionej szkody”. Obie te sytuacje wykluczają się wzajemnie. Skoro przywrócenie stanu poprzedniego nie jest możliwe, nie można mówić o kosztach tegoż, co zdaje się być oczywiste.

W tym zakresie należało oprzeć się na opinii biegłego J. K., która nie była przez strony, w szczególności pozwaną, kwestionowana.

Sąd Apelacyjny nakazał Sądowi pierwszej instancji, przy ponownym rozpoznaniu sprawy, przeprowadzenie ustnej, wyjaśniającej opinii biegłego J. K. dla dokładnego rozważania kwestii niemożliwości przywrócenia stanu poprzedniego, a to w kontekście twierdzeń jego pisemnej opinii, że przywrócenie stanu poprzedniego nieruchomości lokalowych stanowiących własność powodów nie jest możliwe „z formalnego punktu widzenia”. Sąd pierwszej instancji zastosował się do owego zalecenia. Biegły słuchany w trakcie rozprawy wyjaśnił, że przywrócenie stanu poprzedniego nie jest możliwe. Wyjaśnił przy tym jak należy rozumieć użyte przez niego sformułowanie że naprawa „nie jest możliwa z przyczyn formalnych”. Biegły wskazał że każdy obiekt można naprawić ale w przypadku tego obiektu jest to możliwe ale technicznie trudne. Czym innym jest naprawa, a czym innym przywrócenie stanu poprzedniego, co w przypadku

tego budynku biegły J. K., składając opinię uzupełniającą, jednoznacznie wykluczył. Biegły wskazał że jedynym sposobem naprawy tego budynku jest konieczność wykonania dodatkowych dylatacji, także i między budynkiem w których mieszkania mają powodowie a budynkiem sąsiednim. Wykonanie dylatacji spowodowałoby jednakże zmniejszenie powierzchni mieszkań oraz zmniejszenie powierzchni klatki schodowej w takim stopniu, że klatka ta nie spełniałaby wymogów dla budynków wielomieszkaniowych. Tym samym naprawienie mieszkań powodów nie stanowi przywrócenia stanu poprzedniego. Mamy zatem do czynienia z ewidentną sytuacją, gdy przywrócenie stanu poprzedniego nie jest możliwe, o czym stanowi art. 95 ust. 1 ustawy z 4 lutego 1994 r. prawo geologiczne i górnicze.

Zarzuty apelacji, że koszty remontu byłyby znacznie niższe nie zasługują na uwzględnienie. Jak już zostało wyżej podniesione, dyspozycje z art. 95 ust 1 prawa geologicznego i górniczego wzajemnie się wykluczają. Skoro niemożliwe jest przywrócenie stanu poprzedniego, nie można mówić o wysokości kosztów tegoż.

Wartość nieruchomości powodów ustalona została na podstawie opinii biegłego K. M.. W zakresie zarzutów do opinii biegłego K. M., sformułowanych przez stronę pozwaną wskazać należy, że zarzuty do opinii zostały przez biegłego wyjaśnione w ustnej uzupełniającej opinii. Na obecnym etapie wartość nieruchomości lokalowych powodów wraz z przynależnymi im częściami w nieruchomości wspólnej nie była kwestionowana.

Słusznie wskazał Sąd pierwszej instancji, że opinia złożona na potrzeby sprawy IIC 346/15 nie mogła stać się podstawą ustaleń sądu albowiem jest to opinia złożona na potrzeby innego postępowania, a dodatkowo została podważona przez stronę powodową na tyle skutecznie, że sąd dopuścił dowód z opinii innego biegłego. Wyjątkowo trafne są twierdzenia Sądu pierwszej instancji, że kwestia określenia sposobu naprawy szkód górniczych jak i to które ze szkód na nieruchomości mają charakter szkód górniczych wymaga wiadomości specjalnych. Wiadomości takich nie posiada sąd stąd też posiłkuje się dla ich uzyskania opiniami biegłych. Strona pozwana reprezentowana przez fachowego pełnomocnika, poza powołaniem się na dowód w postaci opinii złożonej w innej sprawie, nie wniosła o przeprowadzenie dowodu z opinii innego biegłego, stąd też stanowisko strony pozwanej co do możliwości naprawienia szkody w drodze restytucji naturalnej uznać należy za nieoparte dowodami, stanowiące po prostu pogląd strony.

Na zakończenie Sąd Apelacyjny pozwala sobie na uwagę, że dalsze przedłużanie niniejszego procesu zagraża bezpieczeństwu powodów oraz osób trzecich. W trakcie procesu budynek został wyłączony z użytkowania na podstawie decyzji Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego z dnia 30 kwietnia 2014 roku z uwagi na potwierdzone zagrożenie dla bezpieczeństwa użytkowego związane z występującymi uszkodzeniami elementów konstrukcyjnych budynku. Jak wynika z uzasadnienia decyzji organ administracyjny dokonał w dniu 19 lutego 2014 roku oględzin nieruchomości po zapoznaniu się z opracowaniami w postaci analizy techniczno-ekonomicznej opłacalności remontu wraz z wyceną lokali Z uzasadnienia wynika że uszkodzenia górnicze narastają a jednocześnie z dostarczonych ekspertyz wynika, że remont nie jest opłacalny. W konsekwencji z uwagi na istniejące zagrożenie koniecznym stało się wydanie decyzji o wyłączeniu z użytkowania całego budynku do czasu podjęcia przez właścicieli decyzji co do dalszych losów budynku wykonania kompleksowego remontu lub jego rozbiórki. W toku rozprawy apelacyjnej złożono do akt sprawy pismo Powiatowego Inspektora nadzoru Budowlanego z dnia 18 września 2017 r., z którego wynika niezbicie, że dalsze funkcjonowanie nieruchomości stwarza zagrożenie dla bezpieczeństwa użytkowego. Organ administracyjny wskazał na konieczność podjęcia postępowania administracyjnego, które zostało zawieszono do czasu ukończenia niniejszej sprawy. Jak widać z uwagi na zagrożenie bezpieczeństwa zaniechano oczekiwań na zakończenie przedłużającego się sporu cywilnego.

Z przedstawionych względów Sąd Apelacyjny na podstawie powołanych przepisów prawa materialnego oraz art. 385 kpc orzekł jak w sentencji. Orzeczenie Sądu Apelacyjnego w przedmiocie kosztów procesu za instancję odwoławczą uzasadniają normy z art. 108§1 kpc i art. 98 kpc. Zasądzone na rzecz powodów kwoty stanowią honoraria ich pełnomocników procesowych, ustalone na podstawie § 2 pkt. 7 w związku z § 10 ust. 1 pkt. 2 obowiązującego w dacie złożenia apelacji rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804) oraz § 2 pkt. 7 w związku z § 10 ust. 1 pkt. 2 obowiązującego w dacie złożenia apelacji rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (dz. U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.). Po stronie powodowej zachodziło współuczestnictwo formalne, zatem

na rzecz każdego z powodów zasądzono należne koszty zastępstwa procesowego, podobnie jak to też i uczynił Sąd pierwszej instancji. Jeśli chodzi o powodów, małżonków J. i E. B. (2), to kwota 8 100 zł zasądzona została na ich rzecz łącznie.

SSO Aneta Pieczyrak-Pisulińska SSA Mieczysław Brzdąk SSA Lucyna Świdowska-Pilis